

بِسْمِ اللَّهِ
الرَّحْمَنِ
الرَّحِيمِ

جماعۃ التبلیغ

■ علی ملاموسی میبیدی ■ مہدی فرمانیان

سروشنامه: ملاموسوی میبیدی، علی، ۱۳۶۰ - .

عنوان و پدیدآور: جماعه التبلیغ/ تالیف علی ملاموسوی میبیدی؛ ویرایش علمی مهدی فرمانیان؛ [تهیه کننده] موسسه روشنگر آرمان اندیشه مطالعات بنیان دینی (اندیشکده راهبردی ادیان، فرق و مذاهب)

مشخصات نشر: قم: دارالاعلام لمدرسه اهل البيت (ع)، ۱۳۹۳ -

مشخصات ظاهری: ج.

فروست: جریان شناسی سلفی گری معاصر؛ ۶

شابک (ج.۶): 5_25_7667_600_978 (V.6)

شابک (دوره): 3_9_94805_600_978 (V.Set)

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: فهرست نویسی بر اساس جلد ششم: ۱۳۹۳

یادداشت: کتابنامه: ص. ۵۴ - ۵۹.

موضوع: جماعه التبلیغ و الدعوة

موضوع: جماعه التبلیغ و الدعوة - کشورهای اسلامی

موضوع: کشورهای اسلامی - جنبش های اسلامی

شناسه افزوده: فرمانیان، مهدی، ۱۳۵۲ -، ویراستار علمی

شناسه افزوده: موسسه روشنگر آرمان اندیشه مطالعات بنیان دینی (اندیشکده راهبردی ادیان، فرق و مذاهب)

رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ج۸/۵/۲۳۳/۵ BP

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸۲

شماره کتابشناسی: ۹۳۱۳۵۲۴

انتشارات دارالاعلام
لمدرسة اهل البيت (ع)

انتشارات دارالاعلام لمدرسة اهل البيت (ع)

قم، خیابان فاطمی، کوچه ۲، فرعی اول، پلاک ۳۱.

تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۴۰۷۲۹

مدیر انتشارات: محمد حسن بهشتی ۰۹۱۰۲۰۴۳۱۰۶

موسسه مطالعات بنیان دینی

(اندیشکده راهبردی ادیان، فرق و مذاهب)

قم، بلوار شهید احمد کریمی، کوچه ۲۱، پلاک ۱۶

تلفن: ۰۲۵-۳۲۷۰۷۰۹۰۰۹۱۰۱۱۳۵۹۵

جماعه التبلیغ

تألیف:

علی ملاموسوی میبیدی

ویراستاری علمی:

مهدی فرمانیان

ناشر:

انتشارات دارالاعلام لمدرسة اهل البيت (ع)

صفحه آرایشی:

محبوب محسنی

چاپ و صحافی:

سلیمان زاده

تیراژ:

۵۰۰۰ جلد

نوبت چاپ:

اول - بهار ۱۳۹۴

قیمت:

۴۰۰۰ تومان

شابک:

۹۷۸-۶۰۰-۷۶۶۷-۲۵-۵

دیباچه

با توجه به تحولات منطقه و رشد و گسترش سلفی‌گری و جریان‌های تکفیری، موسسه مطالعات بنیان دینی با هدف ارائه تحقیقات کاربردی و راهبردی، طرح کتابچه‌های مختصر و علمی در زمینه سلفی‌گری را به موسسه دارالاعلام پیشنهاد داد. موسسه دارالاعلام لمدرسة اهل البيت عليه السلام، با اشراف حضرت آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی - دام ظلّه الوارف - با هدف سلفی‌پژوهی و وهابیت‌شناسی و نقد آرا و افکار آنها، در سال ۱۳۸۹ تأسیس شد و با برگزاری دوره آموزشی - پژوهشی جریان‌شناسی سلفی‌گری و نقد وهابیت، به تربیت محقق در این زمینه پرداخت. در کنار تربیت متخصص، انتشار فصل‌نامه سراج منیر (مجله تخصصی نقد وهابیت) از مهم‌ترین اقدامات موسسه است که تاکنون، چهارده شماره از آن انتشار یافته و مورد استقبال مراجع، استادان و محققان قرار گرفته است. راه‌اندازی سایت وهابیت‌شناسی، انتشار آثاری در تبیین و نقد افکار سلفیه و ایجاد کتابخانه تخصصی، از دیگر فعالیت‌های این موسسه است.

در این زمینه، کمبود پژوهش‌های متقن، علمی و مختصر در شناخت و تحلیل جریان‌های سلفی معاصر وجود دارد؛ در حالی که اطلاع از وضعیت فعلی این جریان‌ها و ربط و نسبت آنها با دیگر گروه‌ها و مذاهب گوناگون، از احتیاجات مبرم مراکز علمی و فرهنگی کشور

است؛ به همین علت، مؤسسه دارالاعلام که مؤسسه‌ای تخصصی و حوزوی است و از استادان مجرب و پژوهشگران متخصص در زمینه سلفی پژوهی و نقد و هابیت برخوردار است، طرح مؤسسه مطالعات بنیان دینی را پذیرفت و مقرر گردید که به صورت مشترک این کتابچه‌ها انتشار یابد. این دو مؤسسه وظیفه خود می‌دانند که خلأ این پژوهش‌ها را پر کنند و در این زمینه، یاریگر مؤسسات و مراکز فرهنگی و علمی کشور باشند.

با توجه به مطالب بیان‌شده، مؤسسه طرح کتابچه‌های پالتویی را در زمینه شناخت و تحلیل جریان‌های سلفی و تکفیری معاصر، در دستور کار قرار داد و با یاری گرفتن از استادان و پژوهشگران خود و مؤسسه مطالعات بنیان دینی، به انتشار چهارده کتابچه در معرفی و تحلیل جریان‌های سلفی معاصر اقدام کرد.

چهارده موضوع مورد تحقیق در زمینه جریان‌شناسی سلفی‌گری

معاصر عبارتند از:

۱. تاریخ تفکر سلفی‌گری؛
۲. ابن تیمیه، مؤسس مکتب سلفیه؛
۳. وهابیت، تاریخ و افکار؛
۴. جریان سلفی - زیدی؛
۵. دیوبندیه؛
۶. جماعة التبلیغ؛
۷. سپاه صحابه و لشکر جهنگوی؛
۸. طالبان؛
۹. اخوان المسلمین؛
۱۰. سلفیه جهادی؛

۱۱. افغان العرب؛

۱۲. القاعده؛

۱۳. داعش؛

۱۴. تأثیر افراط‌گری شیعه بر گسترش سلفی‌گری.

بیشتر نویسندگان از محققان مؤسسه دارال‌اعلام هستند که با گذراندن دوره پژوهشی دوساله نقد و هابیت در مؤسسه، اکنون توانایی تبلیغ، تدریس و تحقیق در زمینه سلفی‌پژوهی و نقد و هابیت را دارند و این تحقیق حاصل زحمات این عزیزان است.

در پایان، از حجت الاسلام والمسلمین دکتر مهدی فرمانیان، رئیس محترم موسسه مطالعات بنیان دینی (اندیشکده راهبردی ادیان، فرق و مذاهب) که راهنمایی و ویرایش علمی این مجموعه را نیز به عهده داشتند، صمیمانه قدردانی می‌کنیم.

مهدی مکارم شیرازی

ریاست مؤسسه

دارال‌اعلام مدرسه اهل‌البيت عليه‌السلام

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۴	تاریخ پیدایش جماعه التبلیغ
۱۶	جماعه در کشورهای عربی
۲۱	جماعه التبلیغ در مغرب عربی
۲۴	جماعه التبلیغ در اروپا
۲۶	جماعه التبلیغ در آمریکا
۲۷	جماعه التبلیغ در شرق آسیا
۲۸	جماعه التبلیغ در آسیای میانه
۲۹	جماعه التبلیغ در ایران
۳۰	مراکز جماعه التبلیغ
۳۰	۱. اجتماع رایوند
۳۱	۲. اجتماع پیشوا در داکای بنگلادش
۳۲	۳. اجتماع بوپال هند
۳۲	رویکرد فکری و اعتقادی جماعت تبلیغ
۴۰	اصول شش گانه جماعت
۴۲	شیوه تبلیغی جماعت
۴۲	۱. پرهیز از مسائل اختلافی
۴۲	۲. ترغیب مردم به خروج برای تبلیغ دین
۴۳	۲. پرهیز از نهی از منکر
۴۳	۳. دخالت نکردن در سیاست
۴۵	۴. مشارکت نداشتن در جهاد
۴۶	جماعه التبلیغ و گرایش سلفی و جهادی
۵۰	جماعه التبلیغ و گرایش وهابی
۵۳	جمع بندی
۵۴	منابع

مقدمه

یکی از مهم‌ترین جریان‌های سلفی عصر حاضر، مکتب فکری دیوبندیه است که در موضوع توحید و شرک، همان تعریف ابن تیمیه را پذیرفته است و بر همین اساس، برخی اعمال و رفتار مسلمانان در خصوص قبور اولیاءالله را از مصادیق شرک می‌داند، اما اعتقادی به کفر مسلمانان ندارد. به عبارتی، دیوبندیان، مثل وهابیان، معتقدند باید مفهوم «لا اله الا الله» را دوباره به مسلمانان آموخت، اما برخلاف وهابیت، قائل به کفر مسلمانان نیستند و آنها را از دایره اسلام خارج نمی‌کنند. به همین علت خون، مال، ناموس و آبروی مسلمانان نزد دیوبندیان، برخلاف وهابیت، محترم است. در نگاه آنها، تمام احکام اسلامی بر معتقدان به «استغاثه به ارواح اولیای الاهی»، علی‌رغم شرک بودن، بار می‌شود و باید آنها را مسلمان تلقی کرد. بنابراین، بیشتر بزرگان دیوبندی، اگرچه برخی اعمال مسلمانان را از مصادیق شرک دانسته‌اند، اما آنها را از مصادیق شرک اکبر نمی‌دانند و به همین علت، مسلمانان را تکفیر نمی‌کنند.

از دل تفکر دیوبندیه، گرایش‌ها، گروه‌ها، سازمان‌ها و احزاب مختلفی بیرون آمده است که یکی از مهم‌ترین سازمان‌هایی که تأثیر فراوانی در

گسترش تفکر دیوبندیه در جهان اسلام داشته، سازمان جماعة التبلیغ و به تعبیر اردو زبان‌ها، «تبلیغی جماعت» است.

علت اصلی پیدایش سازمان جماعة التبلیغ، به فضای سیاسی جهان اسلام پس از فروپاشی امپراتوری عثمانی باز می‌گردد. بعد از برچیده شدن خلافت عثمانی و تسلط استعمار بر مسلمانان و نفوذ فرهنگ غرب در جوامع اسلامی، اندیشمندان مسلمان به فکر چاره افتادند و راه‌حل‌های متعددی برای برون‌رفت از این بحران مطرح کردند. در این میان فردی از فارغ‌التحصیلان مدرسه دیوبند، به نام مولانا محمد الیاس کاندهلوی، چاره را در کار فرهنگی دید و اعتقاد داشت برای رسیدن به شوکت اسلامی، باید از دیانت و التزام آنها به دین آغاز کرد. وی معتقد بود تا دیانت مردم اصلاح نشود، بازگشت خلافت اسلامی امکان‌پذیر نیست.

کاندهلوی، در ۱۹۲۷، بعد از فروپاشی رسمی امپراتوری عثمانی، جماعتی بر پا کرد تا از نفوذ فرهنگ غرب در جامعه اسلامی جلوگیری کند و دیانت مردم را دوچندان سازد. این جمعیت فعالیت خود را از هندوستان آغاز کرد و هنوز دو سه دهه از فعالیت این جنبش مردمی نگذشته بود که دامنه فعالیت تبلیغی آنها به تمامی نقاط عالم، از قاره آسیا گرفته تا آفریقا، اروپا و آمریکا کشیده شد.

سخن درباره ماهیت فکری - عقیدتی جماعة التبلیغ بسیار است. برخی آنها را جماعتی صرفاً صوفی معرفی می‌کنند که برای گسترش مذهب حنفی و کلام ماتریدی به سراسر جهان سفر می‌کنند. برخی دیگر آنها را گروه‌های سلفی‌ای دانسته‌اند که از منش صوفیانه به دورند و برخی دیگر هم آنها را وهابی خطاب می‌کنند. گفتنی است بیشتر این

نسبت‌ها درباره جماعه التبلیغ، تا حدودی صدق می‌کند. جماعه التبلیغ تحت تأثیر دیوبندیه، مکتبی است حنفی- صوفی با تفکری اشعری- ماتریدی، و مبلغ تفکرات ابن تیمیه و وهابیت در مسئله توحید و شرک. اما اختلافاتشان با وهابیت بسیار است و نمی‌توان آنها را وهابی دانست و سلفی دانستن آنها نیز با تسامح تأیید می‌شود.

این سازمان مردمی، بدون وابستگی به دولت یا مرکزی خاص، گسترش فراوانی داشته، بسیاری از اهل سنت را جذب تفکر سلفیه کرده است. بیشتر کسانی که با سازمان جماعه التبلیغ همراه می‌شوند، افراد عادی کوچک و بزرگند که دلشان برای دینشان می‌تپد و به عنوان یک مسلمان متعهد در پی گسترش تعداد دینداران هستند، اما متأسفانه به گسترش تفکر سلفی کمک کرده، اختلافات در جهان اهل سنت را بیشتر می‌کنند. بسیاری از این افراد انسان‌های پاک و بی‌آلایشی هستند که درد دین دارند، اما متأسفانه در معرض سوءاستفاده قدرت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی قرار می‌گیرند.

سازمان جماعه التبلیغ در سیاست دخالت نمی‌کند و به تمام مبلغان خود تأکید می‌کند که در سیاست دخالت نکنند، اما در زمان انتخابات یقیناً و بدون هیچ توصیه‌ای، به احزاب و جریان‌های سلفی رأی می‌دهد و سیاست عدم سیاست، عملاً سیاستی می‌شود برای گسترش سلفیت و قدرت‌یابی سلفیان که آن را در کشور پاکستان و افغانستان به وضوح می‌بینیم.

آنچه در پی می‌آید مختصری درباره تاریخ پیدایش و گسترش جماعه التبلیغ و دیگر ویژگی‌های این سازمان تبلیغی است که بی‌سر و صدا به تبلیغ سلفی‌گری مشغول است و اکنون توانسته است در صد و شصت

کشور جهان حضور یابد و میلیون‌ها نفر از اهل سنت را تابع تفکر سلفی دیوبندی کند.

تاریخ پیدایش جماعة التبلیغ

مولوی محمد الیاس کاندهلوی (۱۸۸۴-۱۹۴۳) یکی از فارغ‌التحصیلان مکتب دیوبند، جماعة التبلیغ را در ۱۹۲۷ در شبه‌قاره هند تأسیس کرد.^۱ محمد الیاس می‌دید که بسیاری از مسلمانان شبه‌قاره هند از اسلام چیزی نمی‌دانند و اختلاط با هندوها باعث شده از مسلمانی جز نامی برایشان باقی نماند. او مشکل اساسی را در ابلاغ نشدن عمومی تعالیم دینی در بین مردم جامعه می‌دید. از طرفی، حوزه‌های علمیه برنامه‌ای برای ابلاغ سراسری نداشتند، و از طرف دیگر، مردم هم نمی‌توانستند کار و زندگی را برای فراگیری علوم رها کنند. محمد الیاس چاره کار را در تشکیل گروه‌های تبلیغی دید. وی این مسئله را با برخی شیوخ خود، همچون رشید احمد گنگوهی و اشرف‌علی تھانوی، در میان گذاشت.^۲ محمد الیاس حرکت خود را با تبلیغ در میان کودکان منطقه میوات^۳ آغاز کرد. بدین منظور مکتب‌خانه‌هایی برای تعلیم قرآن کریم تأسیس شد که پس از چندی تعداد آنها به حدود ۲۶۰ مکتب‌خانه رسید.^۴

در ۱۳۴۴ق، در سفر به مدینه،^۵ با اندیشه‌های تبلیغی محمد سعید نوری آشنا شد و علاج کار را در اجرای شیوه تبلیغی او در هندوستان

۱. هشام جعفر، «جماعة التبلیغ والدعوة سیاقات النشأة والدور»، سَوَّاح من أجل الدعوة جماعة التبلیغ، ص ۹.
۲. سیف الرحمن أحمد، نظرة عابرة اعتبارية حول الجماعة التبلیغية، ص ۸.

3. Mewat.

۴. محمد جنید عبد المجید عبدالله، جماعة التبلیغ فی الهند دراسة وتقویم، ص ۹۰.
۵. همان، ص ۹۲.

